

5. Сумишин Я. Кайдашевий суржик як антимотиватор // <https://web.archive.org/web/20200406062309/https://site.ua/jaroslav.sumyshyn/27000-kaydasheviy-surjik-yak-antimotivator/> 1 квітня 2020.

6. Макки, Р. История на миллион долларов : Мастер-класс для сценаристов, писателей и не только / Р. Макки; пер. с англ. 2-е изд. М. : Альпина нон-фикшн, 2010. 456 с.

7. Курінна Г. В. Сценарна майстерність на телебаченні. Теледраматургія: навч. посібн. Харків: ХДАК, 2013. 189 с.

8. Курінна, Г. В. Сценарій у сучасному екранному мистецтві: проблеми термінології. Культура України: зб. наук. пр. Харк. держ. акад. культури. Харків. 2010. Вип. 32. С. 231–238.

Володимир Анатолійович ЛПКАН

доктор юридичних наук, професор

професор кафедри кримінального права, процесу та криміналістики

Академії праці, соціальних відносин і туризму (м.Київ)

ДЕРЖАВНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ДО ФОРМУВАННЯ НОВОГО ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО КОНЦЕПТА

Концепт національної ідентичності міцно посів своє місце у фокусі правових і політологічних розвідок. Ба більше, у 2022 році було прийнято Закон України *„Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності”* [1], в якому визначено мету, завдання, принципи, напрями, особливості формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України.

Таким чином, на законодавчому рівні порізнено два види ідентичності: *національна ідентичність та громадянська ідентичність.*

Даний підхід стосовно виділення та легітимації лише цих двох видів ідентичності не є повним. Так, може констатувати, що наразі відбувається концептуалізація категорії „ідентичність” у міждисциплінарному контексті. Даний процес здійснюється через вивчення процесів, явищ, чинників, причин та умов, які формують уявлення про дане поняття. Водночас ідентичність має відповідати певній сутності і за даного випадку потрібно ширше розуміння ідентичності, аніж узвичаєно дається в різноманітних словникових джерелах як „тотожність, однаковість”.

Ідентичність має яскраво увиразнений антропологічний вимір, тож застосування антропології права уможлиблює наближення до формування безпосередньо правової категорії „державна ідентичність”. Якщо виходити із того посилу, що ідентичність може трактуватися як екзистенційна самототожність, потрібно увиразнити тенденцію до розмивання значення даного поняття: як *результату* самоототожнення і його *процесу*.

Якщо ми „стверджуємо українську національну ідентичність”, то ми здійснюємо процес ототожнення чи маємо результат усвідомлення належності до української нації? Семантичною ознакою ідентичності виступає „тотожність”, однак вона, за умови послуговування інтеракціоністським підходом може трактуватися як пошук людини себе самої або ж пошук свого місця серед інших. Більше того, зв’язок з мовою, традиціями, культурою передбачає виявлення сформованого та усвідомленого інтересу до внутрішніх та зовнішніх вимірів існування української нації.

Розвиток культурних цінностей, української мови, традицій уможлиблюється в рамках існування нормативно-ціннісного порядку. Вибудова зв’язку із зовнішнім світом в контексті реалізації концепції символічного інтеракціонізму може виступати елементом процесу самоідентифікації. Ідентичність не існує сама по собі або сама в собі, оскільки становить результат і детермінована процесами соціальної

взаємодії, тож застосування антропологічного підходу і правової антропології для вивчення даних питань є обумовленим.

За даного випадку, зважаючи на мою прихильність до ідей етатизму, будову сильної держави та ефективної інституційної системи, в якості наукового плюралізму пропонується для наукової дискусії розглянути питання щодо уведення у науковий дискурс поняття „*державна ідентичність*” з подальшою його інтерпретацією в якості політичної та правової категорії.

Актуальність уведення даного поняття корелює із необхідністю ревізії наукової уваги у правових дослідженнях проблематиці **політики державної безпеки**:

- визначення змісту *державних інтересів*, тобто тих інтересів, які має власно держава як особливий і складний організм;
- визначення *цінності держави*, а не лише національних цінностей;
- визначення *загроз саме державі* (а не загроз державній безпеці, як на це відзначено у тексті Стратегії забезпечення державної безпеки [2]);
- визначення *засад державності, державотворення*;
- уконституювання *суб'єктності Української Держави*;
- підкреслення державності та віковичного потягу до формування саме держави в зміні назви нашої країни на „Українська Держава”.

Ю. Шаповал із цього приводу справедливо відзначає: „Ступінь захищеності держави прямо пропорційний рівню її пізнаваності, міжнародної репутації, залучення до розв'язання ключових проблем сучасності” [3, с. 55].

Коли ми говоримо про *суб'єктність Української Держави*, виявляємо її чинники та ознаки, то передусім здійснюємо процес ототожнення розуміння поняття „*суб'єкт міжнародних відносин*” із тим реальним статусом, що має Україна. У більш широкому плані ми здійснюємо процес ототожнення міжнародної правосуб'єктності держави та інших суб'єктів міжнародного права.

Наукове обґрунтування концепта „державна ідентичність” лежить в основі поєднання правових та політологічних досліджень, історії вчень про державу і право, міжнародного та конституційного права, безпекознавства, геостратегії, зокрема щодо змісту держави на сучасному етапі:

Зовнішнім виміром *державної ідентичності* виступає міжнародно-правове визнання Української Держави. Наразі однією з причин війни РФ проти Української Держави є невизнання РФ за нашою країною права на самостійність і незалежність, а у більш широкому розумінні РФ відмовляє Українській Державі в праві на державність, тобто заперечення державної ідентичності.

За даних умов через застосування правничої герменевтики доходимо висновку, що не досить аргументованою є позиція українського законодавця, який, визначаючи поняття *громадянської ідентичності*, вказує на „закордонного українця, який стійко усвідомлює свій політико-правовий зв'язок із: 1) Україною; 2) українським народом; 3) громадянським суспільством” [1].

Ще один аспект національної ідентичності — *колабораціонізм* і взагалі контекст ведення війни РФ проти Української Держави. Під час війни чимало українців за національністю, які відчували належність до української нації з одного боку, не відчували належності, більше того заперечували державність України. Саме тому 1 розділ Особливої частини КК України було доповнено ст. 111¹ „Колабораціоністська діяльність.

Таким чином у фокусі наукової уваги мають перебувати ті положення наукової теорії, в рамках якої чітко доводиться:

- необхідність збереження та плекання традиційних сімейних, родинних цінностей;
- згубність та деструктивність неолібералізму, популізму, вульгарного демократизму і пов'язаних із ним таких фонових явищ, як: мультикультуралізм, толерантність і політична коректність [4];

- занепад морального клімату і розкладення та фрагментація сталого культурного ладу і цивілізаційно-культурного ландшафту національних держав через сфокусовану імміграційну політику, спрямовану не на висококваліфіковані кадри (окрім країн англосаксонського світу);

- неправильна освітня політика, що унеможливила отримання якісної освіти мігрантами в європейських країнах і як наслідок унеможливила їхню соціалізацію;

- демографічна капітуляція західного світу [5, с. 241];

- невдала політика асиміляції мігрантів, поєднана із розмиттям національної культури, національного коду.

Як національна, так і громадянська ідентичність можуть існувати поза контекстом держави, як окремі самостійні елементи. Але лише в рамках державності дані сегментарні елементи можуть утворити єдність, що власно і спокутує до унормування максими про засаду творення національної держави, себто — Української Держави, ґрунтовне наукове обґрунтування назви нашої країни здійснено у відповідній авторській монографії [6, с. 70-81].

Усвідомлення своєї приналежності до конкретної держави як втілення притаманної даній спільності властивостей, а також міжнародно-правове визнання держави іншими країнами, поєднане зі здатністю держави до самостійного вироблення і творення власної геостратегії — головні ознаки державної ідентичності. Важливим є звернення саме на онтологічний вимір: ставлення держави до самої себе, здатність до самостійного вироблення та втілення в життя власної геостратегії, реалізації власного стратегічного курсу держави і власної стратегічної політики. Здатність держави до гарантування власними силами та потенціалом конституційного ладу, забезпечення недоторканності державного кордону та територіальної цілісності, ефективного функціонування об'єктів стратегічної інфраструктури — є ознаками державної ідентичності.

Застосування методології антропології уможливило виявити інтеракціоністську природу ідентичності і як *процесу* і як *результату* обумовленої взаємодії із соціальною системою. Водночас застосування безпекознавчого підходу уможливорює сфокусувати дослідницький ракурс на питаннях безпосередньо політики державної безпеки як засади реалізації державної ідентичності. Розуміння унікальності державної ідентичності призводить до нового бачення та розуміння проблем глобалізації, мультикультуралізму, трансгуманізму, ескалації впливу транснаціональних корпорацій та інших чинників, які можуть негативно впливати на державність, а отже мінімізувати та розмити останній бар'єр, що захищає людину, її права та свободи в глобалізованому і почасти несправедливому жорстокому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України 13 грудня 2022 року № 2834-ІХ.
2. Стратегія забезпечення державної безпеки: Указ Президента України Указом Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/2022.
3. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь. / за ред. О. М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с.
4. Thilo Sarrazin. Deutschland schafft sich ab. Wie wir unser Land aufs Spiel setzen. Munchen : Langen - Mueller Verlag, 2021. 512 s.
5. Україна: ідентичність у добу глобалізації (начерки метадисциплінарного дослідження) / В. Кремень, В. Ткаченко. 2-ге вид., допов. Київ : Т-во «Знання» України, 2013. 471 с.
6. Ліпкан В. А. Політичні засади геостратегії сучасної Української Держави. монографія. Одеса : Видавничий дім „Гельветика”, 2024. 830 с.